

СТАНОВИЩЕ

**от проф. д-р Емилия Евгениева,
относно дисертационен труд за присъждане на ОНС „доктор”
в област на висше образование 1. Педагогически науки
Професионално направление 1.2 Педагогика
(Специална педагогика)**

**Тема на дисертационния труд: „Оценяване постиженията по природни
науки и екология на ученици с трудности в ученето ”**

Автор: София Спану

Създаването на култура на отговорно отношение към природата е ключов проблем на съвременното човечество. Независимо от почти вековната традиция в търсенето на решения по този въпрос, членовете на обществото не проявяват достатъчно индивидуално и колективно съзнание и грижа за околната среда. В последната година, при живот в условията на пандемия, се промени профила на екологичното натоварване на планетата. За сметка на спестените вредни емисии от промишленото производство, се произведоха тонове еднократни опаковки, които допринасят също за лошата среда на живот. Но проблемът не е в установяването на фактите, а в наличието или отсъствието на съзнание за личната и колективната отговорност към екосистемата. В този смисъл представената дисертационна разработка е интересна, защото поставя проблемът от много популярен ъгъл, но с непопулярни средства за оценка. Популярен, защото темата за екологичното възпитание е отдавна поставена пред образователната институция, част е от съвременните ключови компетентности, но няма постигнати значителни резултати. Начинът, по който се поставя на разглеждане темата в образователната система, е по-скоро абстрактно – академичен, отколкото практически приложен, което не успява да промени актуалната ситуация в отношението към природата. В този смисъл госпожа Спану подрежда фактите по нов начин и успява да изведе значими резултати, които бих искала да очертая още в началото на представяното становище.

Първият нетрадиционен поглед е в начина на проучване, който използва докторантката като търси отговорността за състоянието на заобикалящата среда, първо, от възрастните, а след това от подрастващите. Второ, не поставя на съмнение съдържанието и смисъла на образованието в училище. Базирайки се на него разработва програма, която предлага на администрациите на летни лагери. Програма е така направена, че да може да се впише в конкретната среда на местонахождението на лагера и вероятно да е съотнесена към компетентностите на участващите ръководители на децата. Трето, извежда на преден план не нагласата или готовността за извършване на една или друга дейност, а проверява при условията на дадена дейност какво се получава като ефект на промяната. Четвърто, избира няколко методики, които са използвани вече и добавя, онова, което е характерно за средата на респондентите и техните разбирания за отговорно поведение. Например, въпрос, свързан с влиянието на атомните електроцентрали, се оказва нерепрезентативен, защото в региона няма ядрена енергия. Но въпрос, свързан със замърсяване на морските брегове, е важен за участниците в изследването.

Пето, разработената авторска методика, е апробирана и приложена в пълния ѝ обем, като е мотивирано всяка промяна или допълнение в нея чрез показани и коментирани данни и статистически зависимости.

В този смисъл представената за разглеждане дисертационна разработка е актуална, теоретично обоснована и практически приносна.

Дисертацията има нетрадиционна структура, която в качеството си на научен ръководител, приех, за да може да се представят получените резултати, така както докторантката ги е развила в изследователската си програма. В дисертацията липсва класическата теоретична част по проблема на дисертацията, но тя предхожда всеки от етапите на изследването. В дисертацията липсва класическата обща глава с изследователската програма, но всеки етап от изследването има своите цел и хипотези. Това, което не е направено като цяло в текста на дисертацията, са формулираните изследователските задачи, което прави малко по-трудно оценката на самото изследване.

Важен момент в структурата на дисертацията са направените обобщения, на основанието на които се разработва всеки следващият анализ и се систематизират получените данни. Умението за структуриране на текущи изводи определено е предимство на изследователя.

Изследването е проведено в три етапа: първо се намира отношението на възрастните гърци към проблемите на екологията, концепциите за околната среда на подрастващите и промяна на концепциите в резултат на приложена програма за активно пребиваване сред природата на подрастващите. Важно е да се отбележи, че при направеният формиращ експеримент се сравняват две групи ученици, които са на летни лагери. На експерименталната група ѝ се предлагат дейности като катерене, плаване с надуваеми лодки, стрелба, нощно ориентиране и др. Докато контролната група изпълнява стандартната програма на обичаен летен лагер. Правя бележка върху този факт, защото и двете групи вече са сред природата и задавам риторичния въпрос: а ако контролната група е в регулярната си среда, какви ли биха разликите в констатираните концепции за отговорността на подрастващите към околната среда.

Дисертацията има определени предимства в начина на разработване на изследователската авторска батерия, която е преминала през трите основни етапа на апробиране. Направеният статистически анализ на данните е коректен и позволява да се направят и съответните корекции и редакции на системата от въпроси, така че те да могат да отчетат психометричните параметри на концепциите на подрастващите за мястото и ролята на човека, в частност, те самите, и общността по проблемите на околната среда.

Не на последно място бих искала да посоча обема на изследването, който е впечатляващ. Обхванатите възрастни и подрастващи е толкова голям, че дори и на това ниво може да се каже, че представената идея за нов подход към обучението по екология е вече практически приложен.

Авторефератът следва логиката на текста на дисертацията. Синтезът на текста е добре направен и не променя основната конструкция и смисъл на основния текст. Подбрани са достатъчно и важни компоненти от изследователските данни.

Публикациите са по темата на дисертационното изследване.

Препоръките ми към докторантката са по отношение на получените резултати, които радват, но и задължават те да бъдат разпространени и споделени с членовете на педагогическата общност, които се интересуват от проблемите на екологията.

Заклучение

Смятам, че дисертационният труд отговаря на всички изисквания за подобен род научни разработки. На това основание и предвид общото положително впечатление от компетенциите на докторантката, с професионална убеденост предлагам на уважаемите членове на Специализираното научно жури да дадат своя положителен вот за придобиване на образователната и научна степен "доктор" на София Спану

гр. София

1.09.2021 г.

проф. д-р Емилия Евгениева